

ἀκλευθᾶς μὲ τὸ βλέμμα ποῦ θλιψμένος φέύγει. — Πῶς τόντε λυπήσαι! Πῶς τόντε λυπήσαι! Καὶ γὰρ λέω. — Πόσο τὸν ἀγαπᾶς, πόσο τὸν ἀγαπᾶς. "Εκατοῖς στὸ χῶμα· ὅπου ἔρχεται τὸ χῶμα. Οἱ ἀφάνες ἀνθίζουσι τώρα καὶ εὐώδιζες γύρω ὁ τόπος μικρὸν εὐώδιζε λιγόθυμη. "Αφαιρεμένη ἡ πλωσες νὰ κόψῃς λουλούδι. Σ' ἀγκάλιασα, σοῦ μάτωσα τὸ δαχτυλάκι. Τό βαλες στὰ χειλάκια σου, τὸ βύζαξες. "Ω νὰ τὸ φιλεῦσα. Νὰ τὸ γιάνω. "Εκαρπα νέπλωσω νὰ τὸ γγίζω, νὰ τὸ ἴδω. — Τίποτα, τίποτα, εἰπες ψυχρά. Μήνυτρομέζουτε. Καὶ πάλι· γέλασες κοιτάζοντας τὴν αἰώνια ταραχή μου ποῦ αὔξαινε στὸ αἷμα, καὶ στὴν μοναξιά μας. Τὰ λόγια μου πνίγονταν στὸ λάρυγγα. Τὰ μελίγγια μου βούβαζαν σὲ νὰ γέθηκαν μέσα τους μελίσσια. "Ενας ἰδρωτας κρός μὲ περέχυνε, καὶ στὰ δάχτυλά μου μηρύγκιαζε τὸ αἷμα, καὶ τὰ πόδια μου αἴμουδιαζαν. Κάποιο φύλλο ἄγγιζε τώρα τὸ χεράκι σου, φύλλο στὸ κλαδάκι του καὶ σώπαινε ἡ σιγαλιάς γύρω. "Η ἐιτσα ἀπὸ πάνου μας, γυρτή πρὸς τὸν κατήφορο ἀνεμίζοταν, καὶ λές πῶς ἔσκυνε πρὸς τὴν θαλασσαν' ἀκρουμαστῇ. "Ηθελα νὰ σοῦ εἰπῶ κάτι. Νά, ηθελα νὰ σοῦ προτείνω νὰ πάμε κείνο τὸ βράδυ κάπου. Νά μὲ τὴν βαρκούλα, κάτου ἀπὸ τὸ φεγγάρι, πέρα στὶς ἀμμουδιές. "Ερχεσαι; Πέμε; Μά δὲν ἔργηκε λόγος ἀπὸ τὰ χειλιά μου. Μοῦ φάγηκε ποῦ σοῦ τὸ εἶπα, ήταν σὲ νὰ σοῦ τὸ εἶπα, γιατὶ τραχυδησες πάλε σιγά, ἀπέκνω ἀπὸ τὸ γιαλιστερὴ κερασσένια φλούδη τῶν χειλιῶν σου, — ἔλα νὰ πάμε στὸ γιαλό. Πάλι τώρα μοῦ ἥρτε ἔαφνική ή πιθυμιά νὰ γγίζω κάτι δικό σου, κάτι νὰ γοιώσω πῶς είνε ἀπὸ τὰ σένα. Τὸ δαχτυλάκι ἐκοταζα ποῦ ἀκόμα σὰν μύτη βελονιού κοκκίνιζε ἡ ἀγκελωσιά του. Καὶ σείστηκαν τὰ μαλλιά ποῦ σγουρά, σκόρπια, γύρω στ' αὐτιά ἐστεφανώνανε τὴν ὄψη, ἐλαχτάρησαν στὰ οἰλιά του Μπάτη. Νάτος ποῦ μοῦ φέρει καταπάνου μου μιὰ πνοή σου, τὴν εὐώδια τῆς ὑπερβολῆς σου, ὀλόγρομη, χρυσείκια. "Ανάσσανα βαθειά, λιγοθυμιστά. Χαμογέλασες, ποιός ξέρει τί γλυκοθυμούμενη. Κι: ἔστραφαι τὰ δοντάκια, σὰν τὰ χειλίκια τῆς ἀκρογιαλίζες στὸν ἥλιο. Καὶ λάγκεψε στοὺς χειλιούς σου τὸ σάλεμα, γιατὶ καὶ σὺ κάτι θύθελες τότες νὰ μοῦ εἰπῆς. Δοκίμαζες κάτι νὰ φιθυρίσῃς, μὰ προτίμησες νὰ μὲ βρασανίσῃς. "Οπως πάντα.

Κάτι οντάζεις πάλε στὸ γραχό ποῦ δὲ σιέται.
Ανατριχιάζω βλέποντας τὸ λυκκούλι τὸ λαιμοῦ

μιὰ ἀπόκριση. Βέβαια κανένας πρόστυχος δὲν είταν
βολετὸν νὰ είνε. Ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας δὲν εἴτανε
σίγουρα. Αὐτὸς δὲν ἔπαιξε περὶ λίγο πιάνο, ποῦ
τούχε ζεχάσσει μάλιστα τώρα. Ἀφοῦ βρισκόμενος λε-
γάκι τὸ κεφάλι του ἐ κύριος δικτυγόρος ποῦ ἐννοοῦσε
νὰ συλλογίζεται ὅλα, ἔδωσε μιὰ λίστη «Λύτὸν εἶνε
πρόβλημα» ψιθύρισε κ' ἡσύχασε. Καὶ βλέποντας
τὴν κυρία του ἀκούμπισμένη παράμερα στὸν τοῖχο
νὰ παρακολουθᾷ σιγανὸν τῆς Νόρμας τὸ τραγοῦδι
νανουρίζοντας τὸ κορμί της, μὲ τὸ λαϊκὸ τεντωμένο
πρὸς τὰ πάνω καὶ κουγῶντας στὸ κρεμασμένο της
χέρι τὴ βεντάλια της, ἀκούμπησε κι' αὐτὸς μ' εὐ-
λαβεῖς ἀντίκρυ της καὶ πρόσεχε στὴν μουσικὴ μὲ
μαζῶμένα μοῦτρα καὶ δαγκωνούτας τὸ λικνὸ μου-
στακάκι, ὅπως ἔκανε συχνά ὅταν ἦθελε νὰ συλλογί-
στῇ κάτι. Η κυρία Παγουδακη σόλην τὴν ὥρα ποῦ
τραγουδοῦσε κοιτοῦσε τὴν ἄκρη ἀπὸ τὴ βεντάλια
της πάνω στὰ γόνατά της μὴ ὑψώνοντας καβόλου
τὰ μάτια — σὲ ντροπαλὸ κοριτσάκι. Ἡ παχιὰ —
αὐτηρὴ κυρία δὲν ἔπαιξε νῦ οοεῖδε! Καὶ μὲ τραγικοὺς
μορφασμούς, δαγκώντας τὸ δάχτυλό της, τὴ μικρό-
τερη κοπελλα της ποῦ γελοῦσε μαζὶ μὲ μιὰν ἄλλην
σὲ μιὰν ἄκρη. Καθε τόσο γούρλωντε τὰ ψατιὰ της
καὶ τῆς ἔκανε νόημα νὰ παη κοντά της, δείχνοντας
μὲ τὸ δάχτυλό της τὸ πάτωμα.

σου στὸ ἀνοιγμα τῆς γαλάζιας τραχηλίσεως σου. Κεῖ νες οἱ ἀροδάφνες μοῦ φουσκώνουν τὸ αἷμα. Ἀνεμέζονται, θυμώνουν καὶ μὲ φυσῆν. Γιατί, γιατὶ τα χειλάκια σου τρέμουν τώρα ποῦ ζύγωνα πλειότερο κοντά σου; Σοῦ ἀγγίζω τὸ χέρι καὶ τρέμω. Σφίγγυτὰ δαχτυλάκια σου καὶ λυώνω. Τὰ κυματάκια τῆς ἀκρογιαλίας φεύγουν ταίγαλά-ταίγαλά, κοιμιστικά! Ὁγραίνεται ἡ νταντέλα γύρω, ἡ νταντέλα ποι λυώνει στὶς ἀνατριχίλες τῆς ματιᾶς μας. "Ελα να πάμε, ἔλα νὰ πάμε στὸ γιαλό. "Ω τί φιλιά, ὡ τ φιλιά ἡταν κεῖνα. "Ελα νὰ πάμε στὸ γιαλό. "Ω τ φιλιά. "Ετσι δύως τὰ κυματάκια στὴν ἀκρη, ἔτσι δύως τὰ κυματάκια ποῦ σιγαλά σμέγουν ἐδώ, στα πόδια μας. "Ω ἔλα νὰ πάμε στὸ γιαλό, καὶ πάλε μοὶ ἑτραγούδησες, σθυσμένη, τρεμουλιασμένη, λαχανιασμένη ἀπὸ τὴν λαχτάρα τῆς ἁγάπης μας. Ποῦ πάξε φεύγεις; 'Ακούω ἀκόμα τὸ τριζοβόλημα τῶν χαλικιῶν ποῦ κάτου ἀπὸ τὰ πόδια σου ἐσαλεῖανε. Μέσα ἔστ' αὐτιά μου τρίζουνε ἀκόμα. Θέλησα να τρέξω, νὰ σὲ προφτάσω, νὰ σὲ πάρω πάλε στὴν ἀγκαλία μου. Μὰ συνεφέρθηκα ὑστερα, ποῦ ἐσύ ἀπέπέρα, πάλε μοῦ ἑτραγούδησες, γιὰ πεισμά καὶ για καημό: "Ελα νὰ πάμε στὸ γιαλό, ἔλα νὰ πάμε στὸ γιαλό. "Εφυγες, ἔφυγες, λυγερὴ φωνή. 'Ακόμα στὴν ἀκρογιαλία μας τρέμεις δὲ ἥχος σου. Μὰ τὰ βρύματα σου κεῖνα τρίζουνε ἀκόμα στὰ κάτασπρα γλυφτά χαλίκια. 'Αντηγοῦνε ἀκόμα στὴν σιγαλά τῆς γαλτήνης τέτοια μεταμέρια. 'Οστόσο σὲ περιμένω στὸ γυρισμό — σὲ κάποιο γυρισμό. Κ' ἔλα νὰ πάμε στὸ γιαλό.

(ἀκολουθεῖ)
Κέρκυρα 1905. ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΚΙΑΣ ΓΡΟΘΙΕΣ

(*H ἀρχὴ τοῦ στὸ 157 φύλλο*)

Η σελίδα 31 ὅπου βρίσκεται ἡ σημείωση ἐκείνη, ἐνοεῖται βέβαια πώς δὲν εἶναι ἀγραφη· γραμμένη εἶναι κ' ἡ παρακάτω. Τὸ ταῦθις ποὺ δὲ μεταναστρεπτές δὲν εἶναι δικό τους. Τί γράφει ὁ καπετάν Σκιδές; «Οὐοία πλὴν εἶναι καὶ ἡ κατὰ τῆς καθαρεύουσας κατηγορία διτετρησεῖ ἐν χρήσει λέξεις τινάς καὶ τύπους ἀγνώστους τοῖς πολλοῖς καὶ ἀσυνήθεις ἐν τῇ κοινωνέρᾳ καθημερινῇ διμιλίᾳ (μαλακά μαλακά) οἷον θρῆξ, νύξ, οὖς καὶ τὰ τοιαῦτα (ποὺ δὲν εἶναι εἴκοσι νὰ μετρηθοῦν), ἀτινα πλειστάκι

Πίσω ἀπὸ τις κυρίες, ποῦ προσέχανε μ' ἀνοικτοῦ τὸ στόμα, τὰ κοριτσάκια ξεπρόβαιναν τὰ κεφάλια τους, στραβοκοιτάζονταν καὶ γελοῦσαν κρύθοντας την πρόσωπο πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη τῶν μαννύδων τους. Στὴν ἄλλη σάλα οἱ μουζικάντες κοιμῶνται βαρυστεῖς· ὁ καθηγητής καθαρίζει τὰ ματογυάλια του. «Οι ταν τέλειωσε τὸ τραγούδι; δὲ κύριος Ταβλῆς, ποῦ οἱ φαντασιῶν του φαίνεται πῆρε ἄλλους δρόμους, ξεφνίστηκε. Οἱ ζένοι θέλησε νὰ φύγῃ. Τὸν παρακαλέσαν νὰ διευτύνῃ τὶς κουκντρίλλιες. Μπήκαν στὴν ἄλλη κάματα· ζευγάρια-ζευγάρια καὶ ἔνα κορίτσι προχώρισε μὲ πηδήματα στὸν καθηγητὴν παρκκαλῶντας τας τον νὰ χορέψουν μαζί. Αὐτὸς γιὰ καθε ἄλλη ἀπόκριση—φέρεται τὰ ματογυάλια μόλις τὴγε ἀποκαθαρίσει καὶ τὴν κοίταξε σαστισμένος. Ή κυρία Παγουδάκη εἶχε πιάσει τὸ μπράτσο τοῦ ζένου, μὰ πρὶν μποῦν στὴν ἄλλη σάλα, τὸν ἀρρεῖς μὰ στιγμῆς. Στερεὰ τὸν σίμωσε σιγά· ἀποπίσω καὶ τοῦ φιθύρισε «σιώρ Τζώτζη!» Έκεῖνος στράφηκεν ἀπότομα καὶ μιὰ φχαρίστηκε κοκκίνησε τὰ μαγουλα τῆς κυρίας Παγουδάκη. Χόρεψεν πολὺ δύορρα καὶ κανονιὰ ἔνος. Μονάχα λιγάκια· καρικάτια, συλλογήζονταν ὅλοι. Προχωροῦσε κρατῶντας τὸ δαχτυλάκι τῆς κυρίας Παγουδάκη ύψωμένο πάνω ἀπ' ὅλων τὰ κεφαλια. Μονάχα στὴν παχιάν—αὐστηρὴ κυρία δὲν ζρεσε καὶ

έπαναλαμβάνει ο έπικριτής. "Αν δημως άνεγγίνωσκε προσεκτικῶς τὸ «ἕνα γραμματάκι τοῦ Ψυχάρη» τὸ δημοσιεύμενον ἐν Νουμῷ θὰ ἔβλεπεν ἐν αὐτῷ ὅτι καὶ ή δημώδης ἔχει κατι «σπάνιους τύπους» ἀγνώστους εἰς τὸ πλεῖστον τὸν Ἑλλήνων καὶ ὅλως χρήστους ἐν τῇ ἡμίλια αὐτῶν (τραχεῖα ἐδῶ) περὶ ὧν δημως δ Ψυχάρης κρίνει ὅτι εἶναι «πλοῦτος» τῆς γλώσσης καὶ ὅτι δύναται επ' ὥρεις εἰκόνας χρήσις αὐτῶν καὶ «στὴν ποίηση καὶ στὰ πεζά, ἐπειδὴ ἔχουνε καὶ τὰ πεζά τὴν ποίησή τους». "Αν λοιπὸν δ έπικριτής θήθειε νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν αὐτὸν κανόνα καὶ ως πρὸς τὴν καθαρεύουσαν, θὰ ἔβλεπεν ὅτι μόνον μιὰ θρίξ συνεκράτει τὸ φοβερὸν αὐτοῦ ἐπιχείρημα". "Αν δημως δ έπικριτής δὲν θήθει; πόσαι θρίχες θὰ συγκρατοῦσαν τότε τὸ ἐπιχείρημα; δὲν ἴφροντισε νὰ τὶς μετρήσει δ κ. Σκιάδ. Δὲν ἴφροντισε ἀκόμα ὅσα γράφει νὰ τὰ γράψει τουλάχιστο μὲ τρέπο ποὺ νὰ φίνεται κινητας καθαρά, ἀν παραδέχεται δ ἕδιος τὴν γνώμην τοῦ δ κ. Ψυχάρη, γιὰ νὰ ζέρουμε. Θὰ μοῦ πεῖτε μόνο πώς εἶναι ἵσως πολὺ νὰ γυρεύει κανεὶς ἀπὸ τὸν δ κ. Σκιάδ τρόπους ποὺ ἀρμόζουνε σ' ἐπιστήμονα. Γιὰ νὰ είχε χαραχτήρα ἐπιστημονικὸ τὸ ἐπιχείρημα ποὺ φέρνει δ κ. Σκιάδ μὲ τὸ «γραμματάκι», γιὰ νὰ ἔχει καποια σημασία, ἐπρεπε νὰ δεῖξει δ ἕδιος πώς ἐφαρμόζεται δ κανόνες αὐτὸς ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα πρᾶσμα ποὺ δὲ γίνεται. Κι διν ἥθελαμε τώρα νὰ τὸν ἐφαρμόσουμε τὸν κανόνα καὶ στὴν καθαρεύουσα, ἐπρεπε πρώτα πρώτα νὰ διώξουμε ἀπὸ τὰ διδαχτικὰ βιβλία, ποὺ δὲν ἔχουνε ποίηση, ὅλες αὐτές τὶς λέξεις καὶ τοὺς τύπους καὶ στὴ ζωολογία ἔξαφνα τὸ παιδί νὰ μὴ διαβάξει θρίξ, οὔς, ρίς, πούς, οὐλέξ, ὄδούς, ὄνυξ, ὄφρύς, χείρ, ράχης, κτλ. Αὐτὰ εἶναι μόνο γιὰ τὴν ποίηση. Στὴν ἔκθεση ποὺ θὰ κάνει, τὸ παιδί νὰ γράψει τὰ συνθηθισμένα καὶ τὰ καίνα. Μαζί μ' αὐτὰ στὸ σκολιὸ θὰ μπεῖ, νομίζω, κ' η γραμματικὴ τους. Γιὰ φανταστεῖτε το, μέσα στὸ σκολιὸ νὰ μαθαίνει δ δάσκαλος στὰ παιδιά τὴ γραμματικὴ τῆς πρόστυχής μας γλώσσας. «Θαυμάσιον ἄκουσμα» ποὺ λέει δ Ἀριστοτέλης. Βλέπετε νὰ συγκρατεῖ τίποτα μὲ τὴ λογικὴ τὸ ἐπιχείρημα τοῦ δ κ. Σκιάδ; "Ολα αὐτὰ λοιπὸν καλὰ γιὰ τὴν ποίηση. Ποιητικὲς λέξεις δηποτες λέει στὸ «γραμματάκι» δ κ. Ψυχάρης γιὰ τὴν ποίηση καὶ γιὰ τὰ πεζά ὅσα ἔχουνε ποίηση,— δηποτες οἱ πρόσλογοι τοῦ δ κ. Μιστριώτη. Τώρα τι θὰ κάνει μὲ τὴ θρίξ η ποίηση, ἀλλο ζήτημα. "Ετοι; θὰ ἐφαρμοστεῖ δ κανόνας ποὺ λέει πώς «δὲ συφέρνει νὰ γενικέψουμε τὰ τέτοια, γιὰ νὰ παίρνουμε πειρασσότερη,

Θόλου. "Έκαμε τη σκέψη, πῶς δύναται πετοῦσε δεξιά κ." ἀριστερά τὰ πόδια του σὰ μουλάρι. "Ἐπειτα κι' αὐτή η κυρία Παγουδάκη πού δύο πήγαινε και ξανάθε, πετοῦσε πίσω τὸ κεφάλι της γελώντας και πηδοῦσε σὰ λαστικένια μπλλλα! Ἐπρεπε νὰ βρῃ ἔναν νὰ τὰ πῆ αύτά. Σημαδίζεψε τὸν καθηγητή. Προχώρησε καταπάνω του σέρνοντας τὰ δυό μικρότερα της κορίτσια, μὰ σικ ἔφτασε μπροστά του ἔνα ζευγάρι τῆς ἐδωλεσ τέτοια σπρωξιὰ πούχασε τὰ δυό της κορίτσια και κόντεψε νὰ βρεθῇ καθισμένη στον κυρίου καθηγητή τὰ γόνατα. Στράφηκε κι' ἔφειξε μιὰς θυμωμένη ματιὰ στὸ χρό, ἐνῶ δύ κύριος καθηγητής ἀμά συνήρτε τὸ φρονιμότερο ποῦ ἔκρινε νὰ κάνῃ είταν νὰ ξαναβγάλῃ και παστρίψῃ τὰ γυαλιά του. 'Η παχιά—αύστηρη κυρία καθησε δίπλα του και τοῦ μιλοῦσε, μ' αὐτὸς δὲν ἄκουγε τίποτα. Διέβαλνεν ἀπὸ μπροστά τους τὸ γκαλόπ μίσα σὲ σύγγεφο κουρνιαχτοῦ κι' δ. κ. καθηγητῆς γιὰ νὰ μήν τὸν πατήσουν δύο και συμπάξωνε τ' ἀτέλειωτα πόδια του, δύο και κολλοῦσε περισσότερο τὸ καθισμά του στὸν τοῖχο. 'Ο κύριος Τχελής, πεῦ πηδοῦσε ἀπὸ δύλους περσότερο, καθε τόσο ἀφίνε ἀπὸ τὸ ἔνα χέρι τὴν ντάμα του, ἔβγαινε τὸ μαντηλί του, αφούγγιζε γλήγορα γλήγορα τὸ πρόσωπό του, τὸ ξαναβάζε στην τσέπη του κι' ἀρπαζοντας πάλι τὴν ντάμα του χύνουνταν

δύναμη, ζέμα μπούνε σὲ κανένα μέρος σημαντικό, όπου θέλεις νὰ προσέξῃς ὁ ἀναγνώστης». Αὐτὸν τὸν κανόνα ἐμεῖς τὸν κρατάμε. Τὰ τέτοια τῆς καθαρεύουσας τὰ βάζουμε ὅπου εἶναι τὸ μέρος σημαντικό, τὰ γράφουμε—ὅταν θέλουμε νὰ προσέξεις ὁ ἀναγνώστης πόσο εἶναι γελοῖα. Μονάχα δὲ κ. Σκιᾶς δὲν μπόρεσε νὰ τὸ προσέξει καὶ νὰ καταλάβει πῶς, μὲ τί τρόπο, τὰ γράφουμε, τὸ πῆρε πῶς τὰ γράφεις «καπά λάθος» κι αὐτά, καὶ μὲ ποθκρότητα κωμική ἀραδίζει μερικά στὸ βιβλίο του. 'Αμεσως ὕστερ' ἐπὶ τὴ θρίξ ποὺ συγκρατοῦσε τὸ ἐπιχείρημα γράψει δὲ κ. Σκιᾶς «ἡδύνατο δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐμῆς πραγματείας νὰ μάθῃ ὅτι ἡ ἀληθής γλωσσική ἐπιστήμη κρίνει τὴν ὑπαρξίαν διπλῶν στοιχείων ὡς ἀναπόδευκτον εἰς πάσαν γλῶσσαν». Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸν «ἐκ τῆς πραγματείας» ἔμαθε ἡ ἐπικριτής ὅτι «(ήδυνήθη)—καὶ τὸ εἶδαμε πρίν πῶς δὲ κ. Σκιᾶς βρίσκει ἀναλογίες κι ὅπου δὲν δύεται. Πάμε παρακάτω· «τὰ πλεονέκοντα εἰκ τῶν στοιχείων τούτων ἡ λογοτεχνία διατηρεῖ ἐπὶ ὅλους κίνησας, ὅχι ἐνεκα ἀρχαιομνής τῶν λογοτεχνῶν, ἀλλὰ μόνον διότι εἶναι χρήσιμα». Τώρα καταλαβαίμε· τὴ θρίξ ποὺ ςποριεῖ, τὴν κρατάει ἡ καθαρεύουσα ποὺ ἀλλο τίποτα δὲν εἶναι παρέ λογοτεχνία, ὅχι· «ἐνεκα ἀρχαιομνής» ὅχι γιατὶ θρίσκει κάπως πρόστυχες τὶς τρίχες τὶς μαύρες, ἀλλὰ μόνο γιατὶ εἶναι χρήσιμη. — «Διὰ τοῦτο παρατηρεῖται ἀρχαιότερος τις ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς λογοτεχνίας καὶ μάλιστα τῆς ποιητικῆς παντὸς ἔθνους, οὐδαμῶς δὲ εἶναι τοῦτο ἔξαιρετική ἰδιοτροπία ἡμῶν τῶν νεωτέρων Ἐλλήνων». Γιὰ τὴ γλώσσα τῆς λογοτεχνίας δὲ μιλούσαμε τόσην ὥρα, καὶ λέγαμε ἡν εἶναις ἔξαιρετική ἰδιοτροπία τῶν νεωτέρων Ἐλλήνων ποὺ «ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς λογοτεχνίας των παρατηρεῖται ἀρχαιότερος τις—ἀλλαφρός»; Καὶ ἀπεσάνεις δὲ κ. Σκιᾶς τὴ σελίδα μὲ τὴν παρατήρηση ὅτι «παρ' ἡμῖν συμβαίνει ἐνίστε καὶ ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ νὰ προτιμῶνται ἀπηρχαιωμένα στοιχεῖα» ὅχι· γι' ἀλλο λόγο κανένα, ὅχι· γιατὶ εἶναι στὴ γνώμη μερικῶν εὐγενικά καὶ φαντάζουν ὡραῖα, μὰ γιατὶ· «δὲν εἶναι εὑάρεστος εἰς τοὺς πολλοὺς τῶν θυητῶν δι μακαρονισμὸς, ἔξαιρουμένων μόνον αὐτοχειροτονήτων τινῶν παρ' ἡμῖν ἀκαδημαϊκῶν». Πλαντού τάσπερο μαύρο καὶ τὸ μαύρο ἄσπρο. Ποῦ ζεῖ δὲ κ. Σκιᾶς καὶ δὲν ἔφτασε ὡς σ' αὐτὸν τὸνομα τῆς καθαρεύουσας τῆς γνωστῆς σ' ὅλο τὸν κόσμο μεγάλης φάμπρικας, ποὺ βγάζεις ἀποκλειστικά μακαρόνια καὶ σκωληκίδας ὃσα δὲ βγάζουν ὅλες μαζὶ οἱ φάμπρικες τῆς Ἰταλίας; Στὴν κρίση του δὲ ἐπικριτής εἶγε παρατηρήσεις· ὅτι κάποια λόγια τοῦ

μέσα σόλους, ἐνώ δὲ ζένος εἶχεν ἀνοιχτὸν σὰ χάβο τὸ στόμα του κινούμενον· ἔπειτα ἀπό τὸ πρόσωπό του πολύχρωμος καὶ τοῦτο μὲν τὸ κοσμευτικὸν δινοντάς του τὴν πιο ἀπαλίσια σῆψη. Ἡ παχιὰ—αὐστηρὴ κυρία σιάχγνονταν ἀκατάπαυστα στὸ κάθισμά της καὶ χτυποῦσεν ἀνυπόμονα τὰ χεῖλια της. Ἡ τανάκη πάλιν μὲν αὐτὰ τὰ ρεντίκολλα! Σὲ μιὰ στιγμὴν μάλιστα φούσκωσε τόσο πολὺ τὰ μάγουλά της, ποῦ δὲ καθηγητής, ἐν δὲν κοιτοῦσε ἐπίμονα τὸ πάτωμα θάμη μπορᾶσε νὰ ιδῃ πῶς τὰ μικρά της ματάκια εἶχαν πνιγεῖ.

Εαφνικά ὅλοι ἔβγαλαν ἐνα «ἄχ!» κ' ἐπεσε
κατακυρασμένος καθένας σ' ὅποιο κάθισμα βρήκε
μπροστά του. Ο ξένος χαιρέτησε γλήγορα ὅσους
μπόρεσε περσότερους, ἐκαμψ μύριες ὑπόκλισες κ' ἐ-
χάθηκε, ἐνώ οι περσότεροι προσκαλεσμένοι τὸν ξε-
προβόδισαν ἵσα μὲ τὴ σκελα καληγυχτίζοντάς τον
μὲ βγνωμοσύνην. Ο κύριος δικηγόρος εἶπε κ' ἐκλει-
σαν τὴν πόρτα ὕστερα. Άμα βρέθηκαν χωρὶς τὸν
ξένο ἀρχισαν ὅλοι νὰ ξαναφωτάνε ποιὸς εἴταν. Κι' ἡ-
φοῦ ἀποσυζήτησαν καὶ σωπάσανε, ο κύριος καθηγη-
τής, ποὺ κοιτοῦσε κείνη τὴ στιγμὴ τὸ ταβάνι, χωρὶς
νὰ καταιθάσῃ τὰ μάτια του, ἀνοίξε ἔνα πελώριο
πτόμα καὶ μὲ ξεγνοιασιά, σὰ νὰ διαβάζε τις λέξεις
γραμμένες στὸ ταβάνι, εἶπε «Ἄντος εἴταν ο σιօρ

Πάσου για τὴν ἀκαθαρωτάτην γερμανικήν πού παίρναν καὶ δίνανε μέσα στὸ βιβλίο τοῦ κ. Σκιάς τὰ εἶχε δ τελευταῖος παραξῆγησε. Ἐδειξε, λένε, τὴν παρεξήγηση, καὶ μὲ τὶ τρόπο μεταχειρίζοταν δ τοῦ. Σκιάς, κι ὅπου ταριξάζει κι ὅπου δέν, τί συμπεράσματα γιὰ τὴ θεωρία του ἔθγαζε, ἥπο τὴν παραξηγημένη φράση, ποὺ σὰν ἀξίωμα ἔπαιρνε τοῦ γερμανοῦ γλωσσολόγου. Κι εἶταν αὐτά, τὰ συμπεράσματα, τὰ ποτελέσματα τῆς παραξήγησης, δ λόγος, ἀν δὲν ἔχω λαθος, ποὺ μίλησε γι' αὐτὴν ἐπικριτής. Μ' αὗτὴ τὴν ἀφορμή μάλιστα κι ἀπὸ κάποιο περόμοιο λόγῳ, εἶπε καὶ μερικὰ γιὰ τὴν «κοινὴ γλώσσα» καὶ τὴν καθαρεύουσα,—κάποια ὅχι σωστὴ ἔξηγηση ποὺ δίνουν τοῦ φανομένου, ὅτι ταιριάζουν καὶ στὴν καθαρεύουσα ὅσα λέει ὁ Πάσουλ γιὰ τὶς «κοινές γλώσσες», εἶπε καὶ γιὰ τὴ «μεταιωνικὴ λατινικὴ» πῶς τὴν ἔκρινε ὁ Πάσουλ, καὶ πῶς ἔτσι ἀνκλογιὰ θάκρινε καὶ τὴν καθαρεύουσα δ μεγάλος γλωσσολόγος, ποὺ βγῆκε μὲ δικά του λόγια νὰ τὴν ὑποστηρίξει δ μεγάλος παραξηγητής κ. Σκιάς. Για αὐτὰ—πραματα μὲ κάποια σημασία, ποὺ τὰ εἶπε κιόλας πρώτος ἐπικριτής—στὴν ἀπάντησή του δ τοῦ. Σκιάς δὲ γράψει λέξην. Ἀν ἔγραψε, ἵσως ἐπρεπε νὰ εὐχαριστήσει τὸν ἐπικριτή ποὺ τοῦμαθε σὲ μερικὰ ἔγγραματα πῶς πρέπει νὰ κρίνει. Γράφει ὅμως γιὰ τὰλλα—τὴν ἀπὸ μέρος του παραξήγηση. Ο σελίδες 56 καὶ 57 εἶναι θύλεγε ἡ Πρωταγόρες, ἵσως εἰδος «επίδειξις» τῆς τέχνης τοῦ κ. Σκιά. Βλέπει ἐκεῖ δ ἀναγνώστης ὅχι μόνο πῶς καμιὰ παραξήγηση δὲν ἔγινε, κ' ἔχει ἔδικο δ ἐπικριτής, μὰ καὶ ὅτι ἀκόμα δ τελευταῖος «θεωρίαν νέαν ἀνήκουστην ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὸν» ἀντίς νὰ εἴπει πῶς είναι δική του, τι ἔκανε νομίζετε; εἶπε πῶς είναι τοῦ Πάσουλ· ἐνώ τὸ σωστό καὶ τὸ ταχτικό είναι νὰ παίρνεις τὰ ξένα καὶ νὰ τὰ λές γιὰ δικά σου. «Αδιούμε μιὰ στιγμὴ τὴν παραξήγηση καὶ ταῦδικο τοῦ ἐπικριτή.» Εγγράψε αὐτὸς στὴν χρίση του ὅτι στὸ μέρος ποὺ βρίσκεται δ φράση γιὰ τὴν καθέρια γερμανική, μιλάει ὁ Πάσουλ «γιὰ τὴν προφορά, κι ὅχι γιὰ τὴν σύνταξη καὶ τὴ γραμματική καὶ τὸ λεχτικό». Λαθος ἔχει δ ἐπικριτής, γράψει δ τοῦ. Σκιάς, κι ἀς διαβάσει τὴ σελίδα 92 τοῦ βιβλίου μου νὰ ἔδει κάπερον χωρίον τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἐπεξηγοῦν τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων αὐτοῦ». Τί λέτε; ἀντίς νάνοιζουμε στὴ σελίδα 92 τὸ βιβλίο τοῦ κ. Σκιάς ποὺ δὲν τοῦχω κιόλας ἴδω, τὸ ίδιο δὲν είναι, ἵσως καὶ καλύτερα, νὰ πάμε στὸ ίδιο τὸ μέρος διου βρίσκεται δ φράση καὶ νὰ διαβάσουμε τι γράψει δ ίδιος

Τζώρτζης ο Μπόλης. Ξανάκλεισε καλά τὸ στόμα του και δέν ξανάπε τίποτα. Κανένας δὲν τὸ πίστείθεν αὐπό. "Ολοι έγνωρίζαν τὸ στό Τζώρτζη ποιοι συμμαχώνονταν σχιν ποντικός ἀπὸ τις ἐννιά τὸ βράδυ στὸ σπίτι του, ἔναν ἄνθρωπο τόσο ησυχο, δειλό.. 'Αδύνατο αὐτό!

* * *
Ο ξένος ἀφοῦ θρέθηκε στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου
ἔστρεψε τὸ κεφάλι του καὶ στάθηκε κοιτῶντας τ
σπίτι τοῦ χυρού δικηγόρου. Τὰ φωτισμένα παρά
θυρα ἔδειχναν στὸ ἀντικρυνὸν κατάκλειστο σπίτι καὶ
στὸ δρόμο μεγάλα φωτεινά τετράγωνα, ποὺ διέσκι
ζαν οἱ ήσκιοι τῶν προσκαλεσμένων, ητοιοι ποῦ πρ
χωροῦσαν μεγαλύνοντες κ' ὑπέρερα ἔσβυναν μέστο
στὴ νύχτα.

"Υστερα πήγε στὸ σπίτι του, χτύπησε τὸ κου
λοῦνται καὶ κατέβηκε ἐνας ὑπερέτης μὲ στολὴν—τὸ
μόνη ποῦ ἀξιώνονταν κ' ἔβλεπεν τὸ χώρα—νὰ τ' ἀ-
νοίξῃ. Μπῆκε μέστα στὸ δωμάτιο του, ἄναψε τὸ
λάμπα κ' ἐκεκθῆσε σ' ἓνα κάθισμα κοιτῶντας ἀντί^τ
κρυ του μιὰ ἐλαϊογραφία ποῦ τὸν παράστατες με
στολὴ Ρούσσου πρόδενου, δῶ καὶ εἰκοσιεύδην χρόνια
τότες ποῦ ἔλπιζεν ἀκόμα πῶς θὰ παντρευτῇ τὴν
κυρία Παγουδάκην. Στ' αὐτιά του βούτιζεν ὁ λόγος
της «σιδὴρ Τζώρτζη!» ποῦ τὸν ἐκανε νὰ χαμογελά-

δό Πάσουλ χρέωσες υστερα όπό κείνη: «Ετοι δὲ θάπο-
δειχτεῖ «τρανότερον» τὸ λαθος παρὰ μὲ τὸ «γω-
ρίον» ποὺ λέει ὁ κ. Σκιάς καὶ ποὺ δὲ βρίσκεται,
νομίζω, στὸ ἴδιο μέρος; Όριστε τί γράφει ὁ Πάσουλ
—στὴ μετάφραση τοῦ κ. Χατζηδάκη— υστερα χρέ-
ωσες ἀπὸ κείνη τὴ φράση: «Διότι ἡ ὥσ πρέτυπον διὰ
τοὺς Γερμανοὺς θεωρουμένη γλῶσσα εἶναι ἡ τοῦ Θεά-
τρου, μεθ' ἣς δὲν συμφωνεῖ ἐντελῶς ἡ ἐπικρατοῦσα
προφορὰ τῶν μεμορφωμένων». (Γλωσσολογικὰ με-
λέται.—Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος μέρος Δ').—
«Ἄς ἔρθουμε στὴν «κέαν θεωρίαν» ποὺ «ἀνήκει ἀπο-
κλειστικῶς» στὸν ἐπικριτή, κι ὅμως ἔγραψε αὐτὸς
στὴν χρίση του πώς εἶναι γνώμη τοῦ Πάσουλ. Τί¹
ἔγραψε: «προχωρώντας ὁ Πάσουλ λέει παστριὰ ὅτι
τὰλλα — γραμματικά, σύνταξη, λεχτικό, πλέξιμο
λόγου, ὅλα — εἰ συγγραφέας τὰ ὄριζε». Τέτοιο πρᾶ-
μα, γράφεις ὁ κ. Σκιάς, οὔτε εἴπε οὔτε μποροῦσε νὰ
πει ὁ Πάσουλ «διότι πᾶς ἀλήθης λογοτέχνης μετα-
χειρίζεται γλωσσικά στοιχεῖα ὑπάρχοντα ὅδη καὶ
δὲν δρίζει γραμματικήν, σύνταξιν κτλ.»

Μὰ κι ὁ ἐπικριτής δὲν εἴπε τέτοιο πράξια. Καὶ
θάλεγα πώς εἴταν ἀττικὴ γένος παραδίγματα τῆς λέ-
ξης «όριζε» ἢν ἀλήθεια ὁ Πάσουλ δὲν ἔγραψε τίποτα
παρόμοιο. Μὰ νὰ τί γράφει: «Αλλὰ ἡ ἐπὶ τὸν κα-
νόνα τεῦτον ἐπίδρασις τῆς σκηνῆς περιορίζεται ἐν
μόνοις τοῖς φθόγγοις διότι ὡς πρὸς τὰλλα τὴν γλῶσ-
σαν ἐπιβάλλουσιν εἰς τὰ θέατρον οἱ ποικιταί». (Με-
τάφραση Γ. Χατζηδάκη). Τὴν φράση αὐτὴν ὁ κ.
Σκιάς δὲν τὴν ἐπρόσεξε γιὰ νὰ μπορέσει νὰ παρα-
χηγήσει ὅτι λέει ὁ ἐπικριτής.

(*"Έχει συνέγεια"*)

ΣΠΥΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

A YFGH

Στής χαραυγής τό πύθημπο, ποῦ τὰ σκοτάδια
φεύγουν,
πόθος κρυψές νά φτερωθώ στή θεία της χολυμπήθρα,
νά λούσω τὰ φτερούγια μου σὰν τώρα ή νέα ημέρα
καὶ νάν τὰ βάψω τ' ξπλερχ μὲ τ' ξύλο ροδοχρῶμα...
Νὰ νοιώσω μέσ' στὰ στήθεια μου, ποῦ ἀπ' τὴ χολὴ
[βαραίνουν,
τῆς χαραυγούλας τὸ δροσιό, τὸν ἥλιο στὸ πλευρό μου.
ποῦ μόλις θέβγαινε ξπαλός νὰ μὲ φιλῇ στὸ στόμα.

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ

ἀπὸ ἴκανοποίηση. Ἐθύγαλε τὴν μπεροῦκα, τὰ γενεῖα, πλύθηκε καλά-καλά, ἀλεψίψε τὰ μοῦτρα του κολώνια, ὅπερα λιγύκι ποῦδρα, ἐθύγαλε τὴν στολήν, φόρεσε τὴν ρομπα του καὶ — νὰ δε σιδρ Τζώρτζης! Ό σιδρ Τζώρτζης δὲ ἔχειτοκοχτης, δὲ ταχτικάτερος ζυθρωπος τῆς χώρας, ποῦ δὲ γέραζε ποτέ του καὶ ποῦ τοῦ ζήλευαν τὴν ροδοκοκκινάδα ἀκόμα καὶ τὰ παλληκάρια! Περπατοῦσε πάνω-κάτω στὴν κάμαρά του, μη βρίσκοντας ὅρεξη γιὰ ύπνο, ἐθύγαλε τὴν φωτογραφία τῆς κ. Παγουδάκη, ὅταν εἴτανε κορίτσι, τὴν πίθωσε πάνω στὸν κομψὸν καὶ ξανάπλασε τὴν σκηνὴν ποῦ γίνηκε στὸ σπίτι τοῦ κυρίου Ταβλῆ. Μὰ δὲ φχαριστιώταν μένο σ' δὲ τι συνέβηκε. Φανταστηκε πῶς ή κυρία Παγουδάκη τοῦ μιλάεις γιὰ συμπάθεια (ποτὲ δὲ σιδρ Τζώρτζης δὲν ἐλεγε: ἐρωτας, ἀγάπη, μᾶς: συμπάθεια) πῶς ὅλες τὰ χάνουν καὶ στὸ τέλος δὲ κύριος Ταβλῆς θυμώνει μὲ τὸ σιδρ Τζώρτζη. Μὰ νὰ ή κυρία Παγουδάκη ποῦ στηώνεται καὶ τον ύπερασπιζει. Τάκουγε τὰ λόγια της. Σταθηκε στὴ μέση τῆς κάμαρας κι' αὐτιάζονταν χαμογελῶντας ἀπὸ φχαριστηση καὶ μὲ μισάνοιχτα τὰ χεῖλα. «Γ-στέρα νὰ ποῦ τὸ μαθαίνει δὲλ' ή χώρα. «Μπράβο στὸ σιδρ Τζώρτζη!» Βούκινο γένεται!

Τὸ πρῶτον τὴν δημόσιην, ὅπως τὴν εἰγε σφυταστὴν